

Biskop Atle Sommerfeldt:

Ødelagt mangfold

Berlin er en reise verdt, sier et gammelt ordtak. Den yngste av Europas storbyer ønsker velkommen til et pulserende, hypermoderne og mangfoldig liv som har alt hva en reisende kan ønske seg. Et inntryksfylt særpreg ved Berlin er måten de omgås sin historie på. I år har byen en rekke utstillinger der Berlins historie under Hitlers regjeringstid avdekkes under overskriften «Ødelagt mangfold».

En av utstillingene presenterer på store, utendørs plakater enkeltpersoner som utgjorde det mangfoldige Berlin i tiåret før Hitlers maktovertagelse. Dette var et tiår i Berlin da kunst, vitenskap og forretningsvirksomhet blomstret i et mangfoldig kulturelt og etnisk miljø.

Utstillingen viser hvordan disse enkeltpersonene ble utradert eller tvunget i eksil i naziregimets gjennomføring av sin mytologiske drøm om et monokulturelt, storgermansk rike. Vi vet at naziregimet gjennomførte storstilt utrydding først og fremst av jøder, men også av sigøynere, homoseksuelle, utviklingshemmede og fysisk handikappede. Slik skulle alle som truet den rasebiologiske monokulturen fjernes. Politiske og kirkelige motstandere ble drept eller satt til å råtne i konsentrasjonsleirene, og alt kunstnerisk uttrykk som avvek fra det germanske idealet ble forbudt og kunstnerne forfulgt. På de store plakatene får denne ødeleggelsen av Berlins kulturelle, politiske, akademiske og folkelige mangfold ansikter. Den viser hvordan ideen om kulturell og politisk ensretting ødela et dynamisk og nyskapende bymiljø båret av enkeltmennesker. Mange av dem ble drept i konsentrasjonsleirene, noen av dem flyktet i tide og fortsatte å sette sitt preg på forrige århundres utvikling.

Dagens Berlin er igjen en mangfoldig og flerkulturell storby med kreativitet og nyskaping, men også med utfordringer. I andre deler av Europa der en dominerende enhetskultur utfordres kommer det ofte til uttrykk nostalgiske forestillinger om det gode liv i monokulturens tidsalder. Utstillingen i Berlin viser både mangfoldets gleder og monokulturens destruktive virkelighet. Den viser at et monokulturelt samfunn bare kan opprettholdes ved autoritære midler mot dem som er annerledes. Til forskjell fra oss andre, kan ikke berlinerne overse sin fortid. De vil det heller ikke. De vil bruke både sin historiske storhet og sin histories mørke kapitler til å skape et nytt og mangfoldig Berlin.

Det er enkelte som hevder at dagens Norge med et større mangfold av kultur, etnisitet og religion, er truende og ødeleggende. De overser to fundamentale forhold. For det første overser de at Norge alltid har vært flerkulturelt ved f.eks. den samiske og finske befolkningen, innvandrende håndverkere og forretningsfolk, de reisende og den jødiske befolkningen. Deres fortelling om det norske samfunnet viser hvordan forestillingen om at det gode samfunn oppnås gjennom monokulturalisme, førte til hardhendte tvangsmidler mot dem.

For det andre hevdes det at flerkulturelle samfunn drives inn i konflikt og ødeleggelse. Det er riktig at mangfold kan føre til konflikt. Men årsaken til dette er ikke mangfoldet, men manglende akseptering av at vi mennesker er forskjellige. Det er forestillingen om monokulturalisme som er konflikt drivende og krever autoritære løsninger.

Det globale, kirkelige fellesskapet bekrefter hvordan det etniske, kulturelle og religiøse mangfoldet skaper utvikling og dynamikk. Vi vet fra vår egen historie at monokulturalisme ødelegger mangfold og

utvikling. Vi har sett hvordan kirker og kristne foreninger som klamrer seg til kulturell ensidighet, stivner og får autoritære styringsstrukturer.

I år viser Berlin oss historien om hvordan det monokulturelle eksperimentet ødela det pulserende mangfoldet i byen. Det er en usedvanlig viktig fortelling med stor relevans for utviklingen av det nye Norge. Berlin er virkelig en reise verdt.

(Moss Avis 27.juli 2013)